

Zitting 1979–1980

15 849

Wijziging van de inkomstenbelasting en van de loonbelasting in het kader van het belastingplan 1980

Nr. 10

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 23 november 1979

De leden van de P.v.d.A.-fractie spreken hun bevreemding en ontstemming uit over de procedure, met betrekking tot een aantal ontwerpen van wet die direct of indirect met het belastingplan samenhangen. Op de concrete vragen die zij stellen over de oorzaken van vertraging van de indiening van de wetsvoorstellen tot wijziging van de vermogensbelasting, tot continuering van de tijdelijke pré-Hofstramaatregelen en tot verlaging van de WIR-basispremies zij het volgende geantwoord.

De reden waarom de vorig jaar aangekondigde wijziging van de Wet op de vermogensbelasting 1964 niet eerder aanhangig kon worden gemaakt, is hierin gelegen dat de uitwerking van de ons voor ogen staande wijzigingen meet tijd heeft gekost dan aanvankelijk werd verwacht. In antwoord op de vraag omtrent de tijdstippen waarop de besluitvorming in het kabinet heeft plaatsgevonden en waarop het wetsontwerp naar de Ministerraad is gezonden, delen wij mede dat het wetsontwerp tot wijziging van de vermogensbelasting op 6 augustus 1979 naar de Ministerraad is gezonden en dat de Ministerraad op 1 september 1979 zijn besluitvorming heeft afgerond. Naar aanleiding van de vraag welke aspecten van de nieuwe regeling zo ingewikkeld waren, dat vertraging in de voorbereiding van het wetsontwerp optrad, mogen wij met name wijzen op de voorgestelde nieuwe functionele vrijstellingen (*oudedags-, interings- en ondernemingsvrijstelling*). In het bijzonder het opzetten van de oudedags- en de interingsvrijstelling heeft veel studie en beraad geëist. Ook heeft een rol gespeeld dat de beslissing, voor de belastingheffing van de gehuwde vrouw het huidige systeem te handhaven en te volstaan met het meer sekseneutraal redigeren van de wetstekst, pas genomen kon worden, nadat er duidelijkheid was ontstaan over de richting van de gedachtengang bij de nota «Op weg naar gelijke fiscale behandeling van de (werkende) gehuwde vrouw en haar man, en van deelgenoten van vormen van samenleven en samenwonen». Deze omstandigheid heeft eveneens geleid tot een vertraging in de voorbereiding van het wetsontwerp.

Een kabinetsbesluit, de tijdelijke Hofstramaatregelen met een jaar te continueren, kon tijdens de algemene beschouwingen niet worden genomen, omdat tijdens die beschouwingen nog niet duidelijk was op welke wijze en binnen welke termijn met de Kamer nader van gedachten zou kunnen worden gewisseld over het kabinetsstandpunt, de voorstellen van prof. Hofstra niet over te nemen. Tijdens die beschouwingen konden daarom de procedurele consequenties van een komende nadere gedachtenwisseling over de in onze brief van 18 september aangekondigde wetsontwerpen nog niet voldoende worden overzien.

Dezelfde leden hebben de vraag gesteld waarom zich vertraging bij het WIR-ontwerp heeft voorgedaan. Op dit punt kan worden gewezen op het feit dat het wetsontwerp zich niet beperkt tot de verlaging van de basispremies voor gebouwen maar ook in de pluimveesector een uitsluiting tot stand brengt, hetgeen extra tijd bij de voorbereiding heeft gevergd.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. wijzen erop dat de samenhang van de nota van wijzigingen inzake de bejaarden- en de arbeidsongeschiktheidsaftrek, ingediend op wetsontwerp 15 849, met het ontwerp van wet tot Nadere wijziging van de Wet minimumloon en minimum-vakantiebijslag, een aantal sociale verzekeringswetten en enige andere wetten (15 900) complicaties kan doen ontstaan gezien het verschil in tijdstip van behandeling in de Tweede Kamer. Zij zouden graag vernemen of de Regering heeft overwogen de voorstellen met betrekking tot de bejaarden- en arbeidsongeschiktheidsaftrek op te nemen in wetsontwerp 15 900 en, zo ja, op welke gronden dan toch is besloten tot een nota van wijzigingen op wetsontwerp 15 849. Zou het niet logisch zijn, zo vroegen deze leden zich af, alsnog deze nota van wijzigingen in te trekken en te vervangen door een nota van wijzigingen op ontwerp nr. 15 900? Zij vragen voorts welke eventuele complicaties dat zou kunnen oproepen.

De door deze leden benadrukte samenhang is duidelijk tot uitdrukking gebracht zowel in de toelichting op de nota van wijzigingen als in de memorie van toelichting op wetsontwerp 15 900. Dit neemt echter niet weg dat wij menen dat maatregelen met betrekking tot fiscale aftrekken zich dienen te onderscheiden van de gevolgen die deze maatregelen oproepen op terreinen waar materieel, en na aanvaarding van wetsontwerp 15 900 ook formeel, netto-vestiging van inkomens plaatsvindt. Wij menen voorts dat wetsontwerp 15 900 ook hierom niet de eerstaangewezen plaats is voor het voorstel tot bevrozing van de arbeidsongeschiktheidsaftrek omdat deze bevrozing haar oorzaak vindt in een heroverweging van een onderdeel van de fiscale tariefstructuur en derhalve dient te worden gemotiveerd in het kader van de wijzigingen die met ingang van 1980 in het tarief van de loon- en inkomstenbelasting worden voorgesteld.

Met betrekking tot de complicaties die zich zouden voordoen bij vervanging van de ingediende nota van wijzigingen door een nota van wijzigingen op wetsontwerp 15 900 wijzen wij op de noodzaak van een regeling die rekening houdt met de omstandigheid dat wetsontwerp 15 849 zou voorzien in een aanpassing (verhoging) van de arbeidsongeschiktheidsaftrek per 1 januari 1980, terwijl wetsontwerp 15 900 zou voorzien in bevrozing van die aftrek per dezelfde datum. Voorts moet worden gewezen op het feit, dat in dat geval in het aan de werkgevers op korte termijn toe te zenden loonbelastingmaterieel niet alleen moet worden vooruitgelopen op de behandeling in de Eerste Kamer van de Staten-Generaal, maar ook op die in de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Op de vragen van de leden van de C.D.A.-fractie naar aanleiding van het uitstel van de gewijzigde wet op de vermogensbelasting wordt hierna ingegaan in de paragraaf over Reparatiwetgeving.

Het verheugt ons dat deze leden hun waardering uitspreken voor ons voorstel de bijzondere winstaftrek in 1980 te handhaven. Zij wezen er in dit verband op dat de voorraadaftrek slechts betekenis zou hebben gehad voor een deel van het midden- en kleinbedrijf, terwijl het tevens in vergelijking met de bijzondere winstaftrek om een veel geringer bedrag gaat in de sfeer van de inkomstenbelasting. Wij tekenen hierbij aan dat deze feiten geen doorslaggevende rol hebben gespeeld bij onze beslissing om terug te komen op ons voorstel tot invoering van een voorraadaftrek, maar veeleer de tijdens de algemene financiële en politieke beschouwingen door de Kamer naar voren gebrachte wens een nadere gedachtenwisseling met de Regering te hebben over de Hofstra-voorstellen. Wij hebben om dit komende overleg niet te doorkruisen de voorbereiding van de structurele voorstellen opgeschort.

Wij hebben met genoeg ervan kennis genomen dat de leden van de fractie van de S.G.P. de uitvoerige memorie van antwoord als verduidelikend hebben ervaren.

De aangekondigde koopkrachtverbetering

De tot de P.v.d.A.-fractie behorende leden informeren naar het koopkrachtbeeld voor 1980 en de wijzigingen die daarin zijn opgetreden na het verschijnen van de miljoenennota en de MEV. Onderstaand staatje laat zien welk deze wijzigingen zijn geweest en welke invloed daarvan is uitgegaan op de koopkracht voor de modale werknemer in 1980.

— bevrozing kinderbijslag voor het eerste kind	- 0,2
— bijgesteld premiebeeld voor 1980	0,0
— fasering aardgasprijsstijging	0 à 0,1
— lagere dan geraamde prijscompensatie begin 1980	- 0,1
	<hr/>
Totaal, afgerond	- 0,3

Werd in de miljoenennota en in de MEV nog een nullijn voorzien voor de koopkracht van de modale werknemer (excl. incidenteel) in 1980, na deze wijzigingen resulteert een koopkrachtdaling van bijna 0,3% voor de modale werknemer. Na verwerking van deze wijzigingen ziet het koopkrachtbeeld voor verschillende inkomenscategorïën (excl. incidenteel) voor 1980 er als volgt uit.

— werknemers in bedrijven:	
minimumloon	0,4
iets boven het minimumloon	0,2
modaal	- 0,3
2 x modaal	- 1,5
4 x modaal	- 1,7
— sociale uitkeringen:	
minimum (zonder kinderen)	0,1
WAO-modaal (zonder kinderen)	- 0,3

Wat de verhoging van eigen bijdragen in de sector volksgezondheid betreft, zij opgemerkt dat deze behalve via de invloed op de sociale premies niet tot uitdrukking komen in de berekening van de mutaties in het reëel vrij beschikbaar inkomen, evenmin als de volume-uitbreidingen van het verstrekkingenpakket die in het verleden hebben plaatsgevonden.

De aangekondigde extra fiscale-lastenverlichting beoogt een zodanige koopkrachtverbetering te bewerkstelligen dat de modale werknemer weer op de nullijn terecht zal komen. De Regering beraadt zich nog over de aard van deze extra lastenverlichting. In samenhang daarmee kan nog geen antwoord worden gegeven op vragen van leden van de fracties van het C.D.A., de P.v.d.A. en de S.G.P. met betrekking tot het bedrag dat met deze lastenverlichting gemoeid zal zijn, alsmede met betrekking tot de koopkrachteffecten voor de verschillende inkomenscategorïën.

De leden van de C.D.A.-fractie wijzen erop dat de beoogde beperking van de initiële loonstijging tot 0,5% een algemeen geldende beperking is, hetgeen op zich gezien een voor allen geldende belastingverlaging zou betekenen en dat een belastingverlaging die tot de lagere inkomens zou zijn beperkt tot een verdere verzwaring van de progressie zou leiden en bovendien dat daarmee het tarief van de inkomstenbelasting zou worden gebruikt voor het «sluitend maken van de doelstelling» koopkrachthandhaving modaal.

Wij hebben van de benadering goede nota genomen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie willen weten op welke preciese termijn voorstellen zullen worden ingediend om de aangekondigde extra fiscale verlichting te regelen. Wij delen hen mede dat op dit moment de preciese termijn niet kan worden gegeven omdat op het tijdstip waarop deze nota wordt afgerond, het kabinetsberaad ter zake nog niet is voltooid. Die voorstellen zullen niet worden gedaan in de vorm van een nota van wijzigingen op het onderhavige wetsontwerp. Wij zijn namelijk van oordeel dat, gezien het belang van de aangekondigde extra fiscale verlichting om het uitgangspunt van koopkrachthandhaving te effectueren, een adequate besluitvorming niet dan langs de weg van een afzonderlijk wetsontwerp tot stand kan komen nu een nota van wijzigingen eerst aan de vooravond van de mondelinge behandeling zou kunnen worden ingediend. Wij vinden die tijdsperiode te kort, afgezien nog ervan dat de wenselijkheid van een normale wetgevingsprocedure tot een voorkeur voor een afzonderlijk wetsontwerp leidt. Nadat de besluitvorming in het kabinet is afgerond, zullen wij zo spoedig mogelijk een wetsontwerp ter zake voorbereiden.

Zoals al in de memorie van antwoord is medegedeeld, zullen de daarin voor te stellen maatregelen voor zoveel de inkomstenbelasting betreft reeds met ingang van 1980 werken. In verband met de noodzakelijke voorbereidingstijd voor de loonbelasting zal de maatregel in die sfeer niet eerder kunnen ingaan dan op 1 april 1980, zij het dat de verlichting over het eerste kwartaal 1980 zal kunnen worden geëffectueerd door een grotere verlichting in de resterende kwartalen van dat jaar.

Deze leden vragen wat het uiterste tijdstip is waarop de parlementaire behandeling moet worden voltooid, wil het voornemen, de wijziging van de loonbelasting per 1 april 1980 en die van de inkomstenbelasting per 1 januari 1980 te effectueren, in de praktijk kunnen worden gebracht. Een wetsontwerp ter realisering van de aangekondigde extra fiscale inspanning dient in verband met de ingangsdatum voor de heffing van loonbelasting uiterlijk in februari 1980 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal te zijn behandeld. Een later tijdstip is niet mogelijk in verband met de noodzakelijke toezending van nieuw loonbelastingmateriaal aan de werkgevers.

De vraag van de C.D.A.-fractie inzake de bij de aangekondigde belastingverlaging te volgen procedure is hierboven naar aanleiding van door de fractie van de P.v.d.A. gestelde vragen beantwoord.

De tot de P.v.d.A.-fractie behorende leden hebben geïnformeerd naar de relatie tussen de extra fiscale inspanning en de daarvoor ter compensatie dienende ombuigingen. Zoals reeds in de memorie van antwoord is uiteengezet zal in het kader van de voortgangsrapportage over de ombuigingen worden aangegeven tot welke ombuigingen het kabinet heeft besloten; hierbij zullen ombuigingsmogelijkheden in de gehele collectieve sector in de beschouwing worden betrokken. Met deze rapportage wordt niet bedoeld op de Voorjaarsnota die zoals gebruikelijk in het tweede kwartaal wordt uitgebracht doch op een reeds eerder toegezegde afzonderlijke nota waarvan het streven is die in het eerste kwartaal van 1980 aan de Kamer te bieden.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hebben gevraagd of de Regering overwogen heeft, het met de extra belastingverlichting gemoeide bedrag op een andere wijze aan te wenden, namelijk voor een beperking van de maatregelen in het kader van het ontwerp van wet nr. 15 900. Het antwoord op deze vraag luidt ontkennend. De Regering zag zich gesteld voor de vraag of na bovengenoemde wijzigingen in het koopkrachtbeeld vastgehouden zou moeten worden aan het in de miljoenennota geformuleerde uitgangspunt dat de koopkracht van werknemers en uitkeringsgerechtigden tot het modale niveau dient te worden gehandhaafd. De Regering heeft, mede gelet op het feit dat ook in de uitgangspunten van de vakbeweging voor het arbeidsvoorwaardenoverleg voor het komende jaar het accent is gelegd op koopkrachthandhaving tot en met modaal, gemeend op deze vraag een bevestigend antwoord te moeten geven ten einde de voorwaarden te scheppen voor de zo nood-

zakelijke beperking van de initiële loonstijging in 1980 tot 0,5%. Onder die omstandigheden was er geen ruimte, noch aanleiding voor bovenvermelde overweging, die erop neer zou komen de ene ombuiging te vervangen door een andere.

Door verschillende leden zijn vragen gesteld over de fasering van de aardgasprijsstijging en de budgettaire gevolgen daarvan. De Regering heeft tot deze fasering besloten ná de algemene beschouwingen ten einde enige compensatie te bieden voor het nadelige koopkrachteffect van de toezegging, de bevrozing van de kinderbijslag voor het eerste kind te handhaven. Het positieve effect van de fasering van de aardgasprijsverhoging voor kleinverbruikers in 1980 kan worden berekend op bijna 0,1% voor modaal. Daarbij moet echter worden aangetekend dat het koopkrachtvoordeel in de praktijk iets groter zal zijn omdat het energieverbruik in het eerste halfjaar doorgaans iets hoger is dan in het tweede halfjaar. De berekeningsmethode van koopkrachtmutaties op jaarbasis staat echter niet toe, met dergelijke seizoeninvloeden rekening te houden. Het tijdelijke budgettaire nadeel, dat optreedt door deze fasering, bedraagt 184 mln., waarvan 136 mln. in 1980 en – als gevolg van de vertraagde doorwerking op de vennootschapsbelasting op kasbasis – 48 mln. in 1981.

De Regering beraadt zich nog over eventuele maatregelen om de nadelige gevolgen van de opbrengstderving te compenseren.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hebben de vraag gesteld, waarvoor de opbrengst van de bevrozing van de kinderbijslag voor het eerste kind wordt gebruikt. Deze opbrengst dient in principe ter vermindering van de collectieve lasten.

Dezelfde leden hebben vragen gesteld met betrekking tot de Europese landbouwuitgaven en de daaruit voortvloeiende consequenties voor de rijksbegroting. In antwoord op die vragen zij het volgende opgemerkt.

In de Miljoenennota 1980 is rekening gehouden met een b.t.w.-afdracht van f 1400 mln. De EG-begroting 1980 is momenteel in behandeling. Bij de opstelling van de ontwerp-begroting door de Begrotingsraad op 11 september jl. is door middel van 2 nota's van wijzigingen reeds rekening gehouden met de ontwikkelingen voor 1980 (waaronder die factoren, welke leiden tot de 3e nota van wijzigingen 1979). Hieruit moge blijken dat uit hoofde van de tegenvallers over 1979 geen extra uitgaven voor Nederland voor 1980 zullen voortvloeien. Een en ander neemt echter niet weg dat ten aanzien van de uiteindelijke EG-begroting 1980 een aantal onzekere factoren blijven bestaan die van grote invloed kunnen zijn op het uiteindelijke beeld. In dit verband moge ik wijzen op het feit dat de begrotingsprocedure nog niet is afgerond. Verder zijn ten tijde van deze beantwoording de voorstellen-Gundelach ten aanzien van bezuinigingen voor de komende jaren nog niet bekend. Anderszijds kunnen de uitkomsten van de prijsbesluiten voor 1980 een rol spelen.

Ten slotte is geen rekening gehouden met de uitkomsten van de Europese Raad te Dublin ten aanzien van de Britse lusten- en lastenproblematiek. Vooral nog kan ervan uitgegaan worden dat de 1% b.t.w.-grens in 1980 niet overschreden zal worden. Een bijstelling van de in de miljoenennota vermelde b.t.w.-afdracht ad f 1400 mln. moet op grond van het bovenstaande niet uitgesloten worden geacht. Een eventuele tegenvaller zal gecompenseerd moeten worden. Als vuistregel met betrekking tot de b.t.w.-afdracht kan nog vermeld worden dat een verhoging van de EEG-begroting met 1000 mln. ERE neerkomt op een verhoging van de b.t.w. met 0,1%. Voor Nederland zou dit een bedrag van 180 mln. gulden betekenen. Ten aanzien van wijzigingen verdeelsleutels heeft Nederland zich steeds op het standpunt gesteld dat zulks niet mogelijk is aangezien dit een terugkeer naar nationale bijdragen aan de Gemeenschapsbegroting zou betekenen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hebben gevraagd wat 1% bruto loonstijging betekent voor de koopkracht van de modale werknemer. Als gevolg van de werking van de marginale belasting- en premiedruk, en mede onder in-

vloed van de – overigens vertraagde en onvolledige – doorwerking van 1% bruto-loonstijging in de prijzen resulteert uit 1% bruto-loonstijging een verbetering van het reëel vrij beschikbare inkomen van de modale werknemer van 0,4%.

In antwoord op een overeenkomstige vraag van de leden van de C.D.A.-fractie zij opgemerkt dat een extra initieel van 1½% voor de modale werknemer een koopkrachtverbetering van 0,6% tot gevolg heeft. Door deze leden is tevens gevraagd welke gevolgen optreden bij een initieel van 2% in plaats van 1½% voor de kerngegevens betreffende 1980 en de middellange termijn. Deze gevolgen zijn in onderstaande tabel weergegeven. Daarbij zij opgemerkt dat is uitgegaan van een stijging van het initieel in 1980 van 1,8% op jaarbasis, hetgeen overeenkomt met een niveaustijging van 2%.

	1980	1983
	Afwijking in % t.o.v. de centrale projectie	
Loonvoet in bedrijven	1,3	2,8
Prijspeil particuliere consumptie	0,3	1,2
Volume particuliere consumptie	0,5	1,2
Volume goederenuitvoer	-0,1	-1,2
Produktievolume bedrijven	0,1	-0,8
	Niveau-afwijking t.o.v. de centrale projectie	
Werkloosheid (x 1000 personen)	0	25
Arbeidsinkomensquote (%-punten)	0,7	0,5
Saldo lopende rekening (mld. gld.)	-0,4	-0,3
Financieringssaldo overheid (in mld. gld.) ¹		
– op transactiebasis	-0,4	-0,5
– op kasbasis	0	-0,5

¹ –teken betekent tekortvergroting.

De afwijkingen ten opzichte van de centrale projectie als gevolg van een adequate belastingverlaging in plaats van 1½% extra initieel zijn veel minder ingrijpend. In dat geval krijgt de inflatie geen extra impuls. De volumegroei van de particuliere consumptie zal wel iets toenemen als gevolg van de koopkrachtverbetering. Nadelige effecten voor werkloosheid en arbeidsinkomensquote zullen dan achterwege blijven. Ook het financieringstekort van de overheid zal in dat geval geen wijziging ondergaan omdat het bedrag dat gemoeid is met de extra belastingverlichting, inclusief de bijkomende kosten die voortvloeien uit de netto-netto-koppeling (z.g. AOW-plus-kosten), zal worden gecompenseerd door extra ombuigingen.

Uit bovengenoemde cijfers valt af te leiden dat, in tegenstelling tot hetgeen in de vraagstelling van de leden van de C.D.A.-fractie ligt besloten, een extra loonstijging op korte termijn geen gunstige begrotingseffecten heeft. Op kasbasis gezien wordt het overheidsbudget in 1980 overigens nog niet negatief beïnvloed; de negatieve invloed doet zich op kasbasis voor het eerst in 1981 voor.

De leden van de C.D.A.-fractie vragen naar de betekenis voor het debat voor 1980 van het alsnog verlengen van de z.g. pré-Hofstramaatregelen.

Wij hebben die vraag hierna beantwoord onder het hoofd Inflatieneutrale belastingheffing enz. Op de betekenis voor de begroting 1980 van de reparatiewetgeving, de vermogensbelasting en het successierecht wordt elders in deze nota ingegaan.

Bejaarden- en arbeidsongeschiktheidsaftrek

Allereerst vragen de leden van de fractie van de P.v.d.A. de Regering uit te zetten of haar argumenten tegen reparatie bij nota van wijzigingen niet ook gelden voor de nota van wijzigingen met betrekking tot deze inkomensaf trekken.

De door deze leden bedoelde bezwaren tegen reparatiewetgeving bij nota van wijzigingen, brengen naar onze mening niet mee dat het voorstel tot bevrozing van de arbeidsongeschiktheidsaftrek niet bij nota van wijzigingen kan worden gedaan. Deze nota van wijzigingen is voorwerp geweest van de normale besluitvormingsprocedures waarbij ook de Raad van State van de nota van wijzigingen kennis heeft kunnen nemen. Voorts is eerder in deze nota naar aanleiding van het eindverslag uiteengezet dat het onderhavige wetsontwerp de aangewezen plaats is voor het voorstel de arbeidsongeschiktheidsaftrek met ingang van 1980 te bevrozen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. menen dat ten aanzien van het effect van de voorgestelde maatregelen meer inzicht nodig is. Uit het bij de nota van wijzigingen gegeven overzicht blijkt naar hun gevoelen dat een gefaseerde verlaging van de bejaardenaftrek geen positieve budgettaire effecten heeft. Zij vragen zich af waarom in de toelichting dan allerlei argumenten worden gehanteerd ter zake van voor bejaarden beschikbare voorzieningen. Zij vragen voorts waarom, als er slechts sprake is van een papieren operatie zonder betekenis voor het netto-inkomen, die operatie dan moet worden ondernomen, alsmede of niet beter kan worden afgewacht welke de resultaten zijn van het vervolgonderzoek. In de toelichting op wetsontwerp 15 900 en de nota van wijzigingen blijkt evenwel, zo merken deze leden op, dat de gefaseerde verlaging van de bejaardenaftrek wel inkomensgevolgen heeft voor de bejaarden met neveninkomsten. Wij menen dat het aan het slot van de toelichting op de nota van wijzigingen opgenomen overzicht een duidelijk inzicht geeft in de budgettaire gevolgen van de bevrozing van de arbeidsongeschiktheidsaftrek, de gefaseerde verlaging van de bejaardenaftrek en de daarmee in verband staande verhogingen van sociale uitkeringen. Dat de voorgenomen verlaging van de bejaardenaftrek geen papieren operatie is blijkt onder meer uit de inkomenseffecten voor bejaarden met neveninkomsten. Tegenover de door deze bejaarden op te brengen belastingmiddelen staan extra uitgaven in de vorm van bruto-verhogingen van sociale uitkeringen. Die verhogingen compenseren voor degenen die enkel een sociale uitkering genieten netto het effect van bevrozing c.q. verlaging van de aftrekken.

Het door deze leden gevraagde aantal bejaarden met neveninkomsten is niet nauwkeurig bekend. Een indruk kan echter worden verkregen uit het gegeven dat van de 1,2 mln. bejaarde belastingplichtigen er in 1977 ruim 435 000 de maximale reductie voor de bejaardenziekenfondsverzekering ontvingen. Dit zou betekenen dat het aantal bejaarden met neveninkomsten ca. 750 000 bedraagt. Negatieve inkomenseffecten als gevolg van de vermindering van de aftrekken treden bij gehuwde bejaarden op indien de neveninkomsten meer bedragen dan f 1900, en bij ongehuwde bejaarden indien de neveninkomsten f 4700 overschrijden.

Het door deze leden gevraagde overzicht van de effecten op de netto-inkomens van deze bejaarden luidt als volgt:

Inkomenseffecten op jaarbasis in 1980 voor bejaarden met neveninkomsten

	Gehuwd	Ongehuwd
AOW + f 5 000	- f 43	- f 24
AOW + f 10 000	- f 75	- f 30
AOW + f 15 000	- f 75	- f 52
AOW + f 20 000	- f 101	- f 52

Deze leden vragen of de bevrozing van de arbeidsongeschiktheidsaftrek elk van de komende jaren zal betreffen en in hoeverre die bevrozing billijk is ten opzichte van degenen voor wie – gezien het vervolgonderzoek – rekening moet worden gehouden met extra kosten. Zij vragen om welk aantal boven-minimale arbeidsgeschikten het gaat. Voorts vragen zij of het de bedoeling is te zijner tijd de te individualiseren nieuwe regeling ook te laten gelden voor de minimum-inkomens en of daarvan een verbetering in hun inkomenspositie het gevolg zal zijn.

Met betrekking tot de bevroering van de arbeidsongeschiktheidsaftrek is in de nota van wijzigingen uiteengezet dat naar onze mening voorshands moet worden afgezien van bijstelling van het bedrag van de aftrek. Deze bevroering komt ons ook juist voor ten aanzien van degenen voor wie een minder algemeen werkende aftrek zal gelden, daar zo'n aftrek, in verband met de voor arbeidsongeschikten geldende voorzieningen, op een lager niveau zal uitkomen dan de huidige aftrek.

Het door deze leden gevraagde aantal bovenminimale arbeidsongeschikten belooft circa 450 000.

Een minder algemeen werkende aftrek voor belastingplichtigen die hulpbehoevend etc. zijn, zal in beginsel ook voor de minimum-inkomens gelden. In hoeverre en in welke gevallen door een dergelijke individualisering verbetering van inkomenspositie zal optreden kan nu nog niet worden gezien. Inzicht in de uiteindelijk optredende inkomenseffecten en budgettaire implicaties kan eerst worden verkregen op grond van te verrichten nader onderzoek naar modaliteiten bij de individualisering van de aftrekken.

Deze leden vragen of de Regering overigens heeft onderzocht of inzake de beide aftrekken een zelfde operatie zou kunnen worden verricht als met de kinderaftrek is geschied en zo ja, of de bevindingen kunnen worden weergegeven.

Een omzetting van de bejaarden- en de arbeidsongeschiktheidsaftrek in belastingvrije opslagen op dezelfde wijze als is geschied met betrekking tot de kinderaftrek is niet aan de orde geweest. Een dergelijke omzetting lijkt ons namelijk geen begaanbare weg, omdat in dat geval het draagkrachtbeginsel van de loon- en de inkomstenbelasting geweld zou worden aangedaan. Daarentegen wordt bij de individualisering van de aftrekken gestreefd naar een optimale realisering van het draagkrachtbeginsel. Voorts wijzen wij op de bijzondere omstandigheden bij de vervanging van de kinderaftrek door kinderbijslag. De voorwaarden van deze regelingen zijn vrijwel gelijklopend, de kinderbijslag zelf is belastingvrij en het deel van de kinderaftrek dat is vervangen, heeft een beperkte omvang: de kinderaftrek bestond reeds voor het grootste deel uit belastingvrijdom van de kinderbijslag. Deze omstandigheden doen zich ten aanzien van arbeidsongeschikten en bejaarden niet of in mindere mate voor.

Genoemde leden vragen of de voorgestelde operatie met betrekking tot de aftrekken niet prematuur is te noemen nu de studie over de aftrekken niet is afgerond en de budgettaire consequenties van de gefaseerde verlaging van de bejaardenaftrek te stellen zijn op 1 mln.

Wij wijzen erop dat, zoals hiervoren al is uiteengezet, deze operatie geen papieren operatie is gezien de inkomenseffecten. Wij achten de voorgestelde bevroering van de arbeidsongeschiktheidsaftrek en het voornemen tot verlaging van de bejaardenaftrek niet prematuur gezien het feit dat de Regering tot de conclusie is gekomen dat de thans algemeen werkende aftrekken niet meer juist functioneren.

Deze leden vragen of het waar is dat de SER op het moment dat deze advies uitbracht over aanpassingsmechanismen, niet de beschikking had over de resultaten van de bestudering van de bejaarden- en de arbeidsongeschiktheidsaftrek. Voorts vragen zij of het niet meer in de lijn ligt de studie inzake de aftrekken te publiceren en de SER gericht advies te vragen. Het is inderdaad juist dat in het kader van de advisering door de SER over de wetgeving inzake de aanpassingsmechanismen nog geen mededelingen konden worden gedaan over de bejaarden- en de arbeidsongeschiktheidsaftrek omdat op dat moment de bestudering en de besluitvorming met betrekking tot deze aftrekken nog niet ver genoeg was gevorderd. Deze bestudering heeft overigens het karakter van een ambtelijke studie. Ten slotte wijzen wij erop dat over fiscale maatregelen geen advisering door de SER plaatsvindt.

Deze leden vragen voorts of uit tabel IV 14 (memorie van toelichting op wetsontwerp 15 900) de conclusie moet worden getrokken dat de bejaardenaftrek al in 1980 wordt verlaagd.

Deze vraag wordt ontkennend beantwoord. Zoals blijkt uit de nota van wijzigingen op het onderhavige wetsontwerp ligt het niet in ons voornemen de

bejaardenaftrek al in 1980 te verlagen. De bedoelde tabel geeft een totaal overzicht van de ombuigingen in cijfers 1980. In dit overzicht is onder het hoofd Structurele ombuigingen onder meer verwerkt het effect van de reeds tot stand gekomen bevrozing van de bejaardenaftrek tot en met 1980 en van de voorgestelde bevrozing van de arbeidsongeschiktheidsaftrek voor 1980, alsmede het effect van de voorgenomen verlaging van de bejaardenaftrek indien deze in 1980 zou zijn geëffectueerd.

Zoals uit voetnoot 2 bij dit overzicht blijkt, is onder het hoofd Compensaties 1980 verdisconteerd dat de afbouw van de bejaardenaftrek tot het niveau van de invaliditeitsaftrek eerst in 1981 zal beginnen.

De leden van de fractie van het C.D.A. vragen zich af of niet kan worden volstaan met het voorstel voor 1980 over te gaan tot bevrozing van de arbeidsongeschiktheidsaftrek, terwijl voor de jaren 1981 en volgende aan de hand van de nog te verrichten studie tot verder gaande voorstellen en besluiten kan worden gekomen. Deze leden tekenen hierbij aan dat zij op zich een gefaseerde beperking van de bejaardenaftrek tot het niveau van de arbeidsongeschiktheidsaftrek als een logische mogelijkheid in de beschouwing willen betrekken.

Naar aanleiding van de door deze leden gestelde vraag merken wij op dat de ingediende nota van wijzigingen alleen strekt tot bevrozing van de arbeidsongeschiktheidsaftrek. Met deze leden zijn wij van mening dat het voornemen tot verlaging van de bejaardenaftrek thans nog niet tot wettelijke maatregelen voor 1981 en 1982 behoef te leiden. Dit biedt ook naar onze mening de gelegenheid te zijner tijd bij de voor 1981 voor te stellen maatregelen daarop nader in te gaan.

De leden van de fractie van de S.G.P. wijzen op het feit dat inmiddels gedurende een groot aantal jaren de geïndexeerde aftrek wegens arbeidsongeschiktheid aan betrokkenen bewust is gegeven als een extraatje via een vermindering van belasting naast hetgeen wordt verkregen uit de regelingen op het gebied van de sociale voorzieningen. Nu reeds het vorige jaar de voorgenomen bevrozing van de hier bedoelde aftrek niet is doorgegaan, komt hen een beroep op de omstandigheden waaronder de aftrekken destijds zijn ingevoerd, niet geheel zinvol voor. Zij vragen waarom niet gewoon wordt gezegd dat in het kader van de ombuigingen volgens Bestek '81 de ombuigingspijn zo evenwichtig mogelijk moet worden verdeeld.

Naar aanleiding van deze opmerkingen merken wij op de jaarlijkse aanpassing van de onderdelen van de tariefstructuur niet te zien als een «extraatje», maar als een maatregel die is gericht op het voorkomen van automatisch optredende drukverzwaring als gevolg van inflatie. Eerst bij een heroverweging van de tariefstructuur of van onderdelen daarvan, zoals nu aan de orde is gesteld, kan naar onze mening worden afgezien van deze jaarlijkse bijstelling. Het feit dat de vorig jaar voorgenomen bevrozing van de arbeidsongeschiktheidsaftrek niet is doorgegaan, brengt naar onze mening niet mee dat de toen en thans aangevoerde motivering niet opgaat.

Deze leden hebben uit het staatje in de toelichting gezien dat de gevolgen voor het budget – van Rijk en fondsen samen – voor de gehuwden lager zijn dan voor de ongehuwden, ondanks het feit dat de aftrek voor ongehuwden 70 % bedraagt van die der gehuwden. Zij vragen of hiervoor een verklaring kan worden gegeven. De door deze leden gevraagde verklaring is gelegen in het feit dat er aanzienlijk meer ongehuwde bejaarde belastingplichtigen zijn dan gehuwde bejaarde belastingplichtigen.

Vorengenoemde leden vragen voorts of uit het feit dat de gevolgen van het gelijktrekken van beide aftrekken tot op het peil van de bevroren arbeidsongeschiktheidsaftrek zijn verwerkt tot 1984, moet worden afgeleid dat de meer definitieve regeling op grond van het aangekondigde onderzoek zeker niet vóór het einde van dat jaar kan worden verwacht. Deze vraag wordt ontkennend beantwoord. Het overzicht beoogt niet meer dan het geven van inzicht in de mutaties van de meerjarencijfers als gevolg van de voorgestelde bevrozing van de arbeidsongeschiktheidsaftrek en de voorgenomen gefaseerde verlaging van de bejaardenaftrek.

Inflatieneutrale belastingheffing; rentevrijstelling

In antwoord op de vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie naar de budgettaire verschillen voor het jaar 1980 tussen de winstaf trek voor voorraden en de saldorentevrijstelling van f 700 enerzijds en de pre-Hofstra-maatregelen anderzijds verstrekken wij de volgende tabel, waaruit blijkt dat er geen budgettaire verschillen zijn.

	Kosten op transactiebasis	
	1980	1980
<i>A. Pré-Hofstramaatregelen</i>		
— bijzondere winstaf trek	540 mln.	—
— vrijstelling van f 200 voor ontvangen rente	110 mln.	—
— totaal	650 mln.	—
<i>B. Maatregelen uit de brief van 18 september 1979</i>		
— winstaf trek voor voorraden	—	470 mln.
— saldo vrijstelling van f 700	—	180 mln.
— totaal	—	650 mln.

Vanuit de fractie van de P.v.d.A. zijn opmerkingen gemaakt over het feit dat we in afwachting van de nadere discussie over het kabinetsstandpunt ten aanzien van de voorstellen van prof. Hofstra de rentevrijstelling voor 1980 niet reeds een saldovorm hebben gegeven. Ook de leden van de C.D.A.-fractie hebben hierover opmerkingen gemaakt.

De leden van deze fractie geven met betrekking tot de vrijstelling van ontvangen rente te kennen dat een verhoging van die vrijstelling alleszins te overwegen zou zijn omdat dit voor de kleine spaarders een zeer aanzienlijke en gerechtvaardigde verlichting zou geven. Zij denken daarbij aan een gesaldeerde vrijstelling van f 500 in plaats van de door ons voorgestelde continuering van de z.g. pré-Hofstramaatregel, in casu de ongesaldeerde vrijstelling van f 200.

In tegenstelling tot hetgeen deze leden aanvoeren ter ondersteuning van hun suggestie zijn wij van oordeel dat, nu de gedachtenwisseling met het parlement over de voorstellen van prof. Hofstra nog moet worden gevoerd, het geen aanbeveling verdient voordien reeds over te gaan tot de omzetting van een als tijdelijk bedoelde maatregel in een maatregel met een naar valt aan te nemen structureel karakter. Wij geven er daarom de voorkeur aan de definitieve vormgeving van een rentevrijstelling open te houden tot het tijdstip waarop de discussie over de invoering van de voorstellen van prof. Hofstra heeft plaatsgevonden; ook voor de winstfeer wordt deze gedragslijn gevolgd door in 1980 de bijzondere winstaf trek te continueren. Hoewel een saldovrijstelling van f 500 qua hoogte overeenkomt met het bedrag van de bodemvrijstelling voor ontvangen rente die in het rapport over de inflatieneutrale belastingheffing wordt voorgesteld en daarom volgens de aan het woord zijnde leden de invoering van een saldovrijstelling tot dat bedrag geen doorkruising van het komende overleg zou betekenen, menen wij dat beide zaken overigens zodanig van elkaar verschillen dat op dit moment, mede op grond van het vorenstaande, niet de keuze voor de saldogedachte moet worden gemaakt. Voorts zij aangetekend dat onder de huidige budgettaire omstandigheden niet te lichtvaardig mag worden voorbijgegaan aan het tekort van 25 mln. dat zou ontstaan in de financiering.

Wanneer voor 1980 de saldomethode wordt gekozen, zal dit, zo antwoorden wij de leden van de P.v.d.A.-fractie, geen noemenswaardige extra belasting voor de belastingdienst geven. Ook geeft de keuze voor de saldovrijstelling geen problemen bij de voorbereiding van de belastingformulieren.

Reparatiewetgeving

Met betrekking tot de vraag of de opbrengst van de reparatiewetgeving wel of niet onderdeel van een dekkingsplan zou mogen zijn menen de leden van de P.v.d.A.-fractie dat dit mede afhangt van de mate van ingrijpendheid van die voorstellen. Zij wijzen er bovendien op dat de Regering in die zin zelf niet geheel consequent handelt door een deel van de dekking voor het opbrengstverlies dat gepaard ging met de wijziging van de wet op de vermogensbelasting in de reparatiewetgeving te zoeken.

Naar aanleiding daarvan merken wij op dat het in de bedoeling ligt de opbrengsten die voortvloeien uit de reparatiewetgeving vooral aan te wenden voor de oplossing van knelpunten. Nu de reparatiewetgeving een hoge prioriteit in het fiscale beleid heeft gekregen en met een zekere regelmaat wijzigingsvoorstellen zijn te verwachten is de mate van ingrijpendheid ervan naar ons oordeel niet van belang voor de beantwoording van de vraag welke bestemming aan de ontstane financiële ruimte moet worden gegeven. De voorkeur voor reservering en aanwending ten behoeve van de oplossing van fiscale knelpunten spruit voort uit de ervaring dat daarvoor in het verleden in verband met de uit anderen hoofde reeds omvangrijke dekkingsplannen nauwelijks ruimte te vinden was. De bestemming van 45 mln. uit de opbrengst van de reparatiewetgeving voor de oplossing van knelpunten in de vermogensbelasting is met deze gedachtengang in overeenstemming. Het uitstel van de inwerkingtreding van de wijzigingen in de vermogensbelasting tot 1 januari 1981 houdt niet in, dit in antwoord op een desbetreffende vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie, dat daardoor 45 mln. vrijvalt voor bij voorbeeld de verlenging met een jaar van het nultarief voor dag- en weekbladen. De Regering is immers juist van mening dat er voor een verlenging van het nultarief niet langer aanleiding bestaat. Het uitstel van de wijzigingen van de vermogensbelasting leidt ertoe dat er nu niet 55 mln. beschikbaar is voor de oplossing van fiscale knelpunten c.q. tekorten (zie tabel 5.4.1.d, regel 3 van de miljoenennota) maar tijdelijk 100 mln.

De vraag van de leden van de C.D.A.-fractie naar de bestemming van deze 100 mln. is hiermee beantwoord. Een concrete invulling van de met deze gelden te financieren «overige maatregelen», zoals ze in de miljoenennota worden genoemd, is echter nog niet te geven, zoals ook is gezegd in antwoord 153 op de schriftelijke vragen ter voorbereiding van de algemene beschouwingen.

De vertraging inzake de indiening van de in de Miljoenennota 1980 aangekondigde nieuwe reparatiewetgeving, waarover de leden van de fractie van de P.v.d.A. in dit verband ook een vraag stellen, is een gevolg van de omvang van de werkzaamheden van wetgevende aard. Zoals in de memorie van antwoord is opgemerkt, ligt het in het voornemen enkele van de aangekondigde voorstellen rond de jaarwisseling aan de Kamer te doen toekomen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. ondersteunen het in het voorlopig verslag voorkomende pleidooi van de leden van de fractie van het C.D.A. voor een ingreep op het terrein van de aftrekbaarheid van termijnen van lijfrenten en andere periodieke uitkeringen. Zij achten echter een uitgebreidere aanpak noodzakelijk. De leden van de C.D.A.-fractie komen terug op de «lijfrente-buitenland-constructie». Daarvan wordt, aldus deze leden, in toenemende mate gebruik gemaakt.

In dit verband willen wij het volgende opmerken. Laatstbedoelde constructie is niet de enige op het terrein van de aftrekbaarheid van termijnen van lijfrenten en andere periodieke uitkeringen. Soortgelijke constructies met stichtingen en tussen binnenlandse particulieren doen zich ook, voor zover ons bekend, in toenemende mate voor. Zoals wij in de memorie van antwoord hebben gesteld heeft dit punt de bijzondere aandacht van de tweede ondergetekende. De voorbereiding op het terrein van de aftrekbaarheid van

periodieke uitkeringen is al enige tijd geleden ter hand genomen. Gestreefd wordt naar een wettelijke maatregel die het oneigenlijke gebruik in de oorzaak aanpakt door de bestaande onevenwichtigheid in de regeling – het onbelast laten van de ontvangen koopsom (het onroerend goed) tegenover het volledig in aftrek toelaten van de betaalde termijnen – weg te nemen. Op deze wijze worden alle op deze onevenwichtigheid gebaseerde constructies en niet alleen de «lijfrente-buitenland-constructie» getroffen. De voorbereiding van deze maatregel kon tot op heden nog niet worden afgerond. Een wettelijke oplossing is op dit moment dan ook nog niet voorhanden. De maatregel heeft hoge prioriteit, maar is daarin niet de enige; ook andere werkzaamheden, zoals de aangekondigde algemene rentemaatregel, dienen voortgang te vinden. Daarbij zij herhaald hetgeen in de memorie van antwoord is opgemerkt, namelijk dat reparatiewetgeving bijzonder arbeidsintensief is. Een zeer zorgvuldige voorbereiding is noodzakelijk om enerzijds het oneigenlijke gebruik adequaat te bestrijden en anderzijds waar mogelijk zogenaamde «overkill» te vermijden. Nogmaals zij erop gewezen dat dit onderwerp zich niet leent voor reparatie bij een nota van wijzigingen op dit wetsontwerp. Mogelijke stappen van de zijde van de Tweede Kamer in deze richting wil ik ernstig ontraden.

De budgettaire gevolgen van een te treffen maatregel, welke uiteraard mede afhankelijk zijn van de aard van de te treffen maatregel, zijn nog niet bekend. Zij zullen bij de voor te stellen maatregel worden vermeld.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de fractie van het C.D.A. naar de rol van het arrest van de Hoge Raad BNB 79/28 (bedoeld zal zijn BNB 79/280) zij het volgende opgemerkt. In het bedoelde arrest casseerde de Hoge Raad op formele gronden de uitspraak van het Hof. Deze uitspraak hield in dat termijnen van lijfrente betaald aan een buiten het Rijk wonende particulier ter verkrijging van onroerend goed niet als zodanig in aftrek werden toegelaten. De Hoge Raad verwees het geding naar een ander hof. Zonder op de uiteindelijke beslissing in het geding te willen vooruitlopen, meen ik dat de rol van het arrest, gelet op de door het Hof aangevoerde feitelijke gronden, bij de bestrijding van constructies beperkt van aard is.

Het verheugt ons, dat de leden van de C.D.A.-fractie ermeê instemmen, dat voor de bestrijding van de fraude met interest onze gedachten in de eerste plaats uitgaan naar een systeem van identificatie en renseignering en niet naar een bronheffing. Met betrekking tot het voor en tegen van een bronheffing op interest zijn wij uiteraard bereid – voor zover hieraan nog behoefte bestaat na hetgeen dienaangaande reeds in het overleg met de vaste Commissie van Financiën van juni jl. te berde is gebracht – met het parlement van gedachten te wisselen.

Belasting van personenauto's

De leden van de P.v.d.A.-fractie merken op dat de Regering de wenselijkheid van normering van de autokosten-kilometervergoeding erkent. Zij vragen of de Regering andere mogelijkheden ziet dan fiscale regels om normering van autokosten-kilometervergoedingen te bereiken.

Wij merken op dat in de memorie van antwoord hierover alleen is gezegd dat het ook naar onze mening vanuit een oogpunt van energieschaarste wenselijk is soberheid en matiging te betrachten. Deze soberheid en matiging kunnen wellicht worden bereikt indien ook andere werkgevers dan de overheid genormeerde autokosten-kilometervergoedingen betalen. Voorts willen wij wijzen op de verhoging van de benzine-accijns en de verhoging van de bijzondere verbruiksbelasting op auto's. Laatstgenoemde verhoging heeft een selectief karakter in die zin dat duurdere, veelal minder zuinige auto's meer in de verhoging worden betrokken.

Deze leden vragen wanneer in het georganiseerd overleg het gesprek over de reiskosten-kilometervergoedingen is gestart en wanneer dat overleg zal kunnen worden afgesloten.

Wij merken daarover op dat de autokosten-kilometervergoeding reeds geruime tijd een jaarlijks terugkerend onderdeel is van het georganiseerde overleg.

In antwoord op de vragen van de leden van de C.D.A.-fractie met betrekking tot de studie over een gehele of gedeeltelijke vervanging van de motorrijtuigenbelasting door een verhoogde brandstoffenaccijns, delen wij mee dat het internationaal overleg nog in een beginfase verkeert.

Standsuitgaven

De vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie of het binnen de EG gemeengoed is dat de fiscus geen toetsingsrecht heeft met betrekking tot de redelijkheid van door ondernemers gemaakte kosten, kunnen wij binnen het gegeven korte tijdsbestek niet diepgaand beantwoorden, daar wij op dit punt over onvoldoende informatie beschikken. Wel willen wij in dit verband opmerken dat internationale rechtsvergelijking alleen zinvol is indien deze plaatsvindt tegen de achtergrond van de structuur van de vergeleken stelsels en de feitelijke toepassing die aan die stelsels wordt gegeven. Vooralsnog hebben wij het vermoeden dat na een onderzoek zou blijken dat het antwoord op de vraag van deze leden niet zonder meer bevestigend of ontkenkend zal zijn. Zo zal bij een lage(re) belastingdruk op de winst er minder aanleiding bestaan het winstbegrip zo goed mogelijk te doen aansluiten op de werkelijke situatie; alsdan kan bij voorbeeld worden volstaan met een forfaitaire benadering van de winst, hetgeen voor bepaalde bedrijfstakken in andere landen soms nog het geval is. Bij een dergelijke benadering is de vraag of een bepaalde uitgave aftrekbaar is (of een ontvangst is belast) minder of in het geheel niet relevant. Bij een hoge(re) belastingdruk daarentegen is er de noodzaak om aan te sluiten bij de werkelijke situatie. Voorts past bij een materieel winstbegrip, zoals de Nederlandse wetgeving dat hanteert, een beperking in de fiscale aftrekbaarheid van bepaalde uitgaven niet, dit in tegenstelling tot een fiscaal stelsel met bij voorbeeld een veel sterker aan allerlei regels gebonden winstbegrip of in een stelsel met forfaitaire benaderingen.

Voor zover bekend overweegt België – dit ten antwoord op de door deze leden gestelde vraag – in de uitvoerings sfeer een strengere toepassing van de aftrek van bedrijfslasten, onder andere ten aanzien van representatiekosten en kosten van studiereizen; voorts wordt overwogen nauwer toe te zien op bij voorbeeld het in de belastingheffing betrekken van nader te preciseren voordelen in natura en van het voordeel uit renteloze of laag rentende, door de werkgever verstrekte, leningen.

In de memorie van antwoord hebben wij opgemerkt dat voor een belastingheffing naar een fictieve winst, namelijk de winst welke zou zijn behaald indien de zakelijke uitgaven aan bepaalde normen zouden worden getoetst, objectieve criteria ontbreken. Deze leden wijzen erop dat het ontbreken van objectieve criteria zich in zekere mate ook voordoet in de privésfeer, in welke sfeer de redelijkheid van uitgaven wordt getoetst. In dezen merken wij het volgende op.

De benadering in de privésfeer is een andere dan die in de winstsfeer. In de privésfeer gaat het om kosten die drukken op de inkomsten en dienen tot de verwerving, de inning of het behoud van die inkomsten. Daarbij geldt mede een redelijkheids criterium. In de winstsfeer gaat het om de vraag of de uitgaaf wordt gedaan in het kader van het drijven van de onderneming. Daar wordt een oorzakelijke relatie geëist tussen de onderneming en de uitgaaf. Staat die oorzakelijkheid vast, dan is de uitgaaf een bedrijfslast. Aan de vraag in hoeverre de uitgaaf «redelijk» is om als bedrijfslast in aanmerking te worden genomen, komt men dan niet meer toe. Een dergelijke beoordeling zou overigens ook verre van eenvoudig zijn. Fiscus en – bij verschil van inzicht met belastingplichtigen – rechter zouden alsdan namelijk moeten gaan zitten op de «stoel» van de ondernemer; zij zouden moeten beoordelen in hoeverre de uitgaaf redelijkerwijze is gedaan of niet achterwege had kunnen blijven bij voorbeeld voor het behalen van – al dan niet winstgevendende – omzet, voor de efficiency, voor het personeelsklimaat van de onderneming, voor representatie, reclame e.d. Bij de grote verscheidenheid van oogmerken waartoe in de ondernemings sfeer een uitgaaf wordt gedaan, ligt het dan ook in de rede dat voor de winstsfeer niet een redelijkheids criterium wordt

aangelegd. Dat van de omstandigheid dat het regime voor de aftrekbaarheid van kosten in de winst- en de privésfeer een negatief effect zou uitgaan op de matigingsbereidheid van belastingplichtigen vermogen wij niet in te zien.

Naar aanleiding van de vraag van deze leden in hoeverre het voorkomt dat als bedrijfslast opgevoerde kosten niet of in geringere mate zijn gemaakt dan uit de overgelegde rekeningen blijkt, merken wij op dat wij niet beschikken over kwantitatieve gegevens waaruit blijkt in welke omvang dit verschijnsel zich voordoet. Met betrekking tot de gedachte van deze leden om te komen tot een factureringsplicht of tot het voorschrijven van vereisten waaraan overgelegde bescheiden moeten voldoen, delen wij mede dat deze gedachte zal worden meegenomen in de studie inzake de uitbreiding van de factureringsverplichting welke in de memorie van antwoord is vermeld.

Huurwaardeforfait

De leden van de P.v.d.A.-fractie vragen zich af wanneer de Kamer de resultaten van de onder handen zijnde studie inzake het huurwaardeforfait toegezonden krijgt.

De vele aandacht die de tweede ondergetekende aan omvangrijke wetgevingsprojecten heeft moeten besteden, heeft tot enige vertraging in de afronding van deze studie geleid. Hij streeft ernaar de resultaten van die studie in het voorjaar van 1980 aan de Kamer aan te bieden.

WIR-premies

De leden van de P.v.d.A.-fractie hebben de vraag gesteld of, vooruitlopend op de indiening van het aangekondigde wetsontwerp, reeds kan worden meegedeeld op welke percentage van de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting de voeding van het WIR-fonds zal worden gebracht. In dit verband is van belang dat het binnenkort in te dienen wetsontwerp betrekking heeft op de verlaging van de basispremies voor gebouwen alsmede op een uitsluiting in de pluimveesector. Bij beide zaken is spoed geboden. De aanpassing van het voedingspercentage van het fonds Investeringsrekening zal, in verband met het minder spoedeisende karakter ervan, later in de wet worden geregeld.

De leden van de C.D.A.-fractie menen dat de verlaging van de WIR-basispremie op gebouwen waarvan het bedrag wordt aangewend voor gerichte uitgaven ten behoeve van het bedrijfsleven meer het karakter heeft van een reële drukstijging dan van een statische drukstijging. Wij wijzen er – nogmaals – op dat, daar het hier een verschuiving in de uitgavensfeer betreft, het niet correct is de verlaging van de premies aan te merken als een drukverzwaring, zeker gezien vanuit het gezichtspunt dat zowel het WIR-instrument als het gerichte uitgavenbeleid een versterking van het bedrijfsleven beoogt.

Dezelfde leden menen dat een belangrijk verschil bovendien is dat een lastenverlichting zoals bij de WIR, in beginsel alle bedrijven zou betreffen, terwijl het bij gerichte uitgaven veelal gaat om een zeer beperkt aantal bedrijven. Op dit punt zij van onze kant aangetekend dat ook in het WIR-instrument het investeren in een maatschappelijk gewenste richting een belangrijk element vormt en, zeker bij een verdere versterking van het richtinggevend karakter van de WIR, een belangrijke factor is bij de verdeling van de middelen over de bedrijven.

Wat betreft het tijdstip van indiening van het wetsontwerp – een vraag van de leden van de C.D.A.-fractie – alsmede wat het punt van de terugwerkende kracht betreft, aangeroerd door zowel de leden van de P.v.d.A.-fractie als de leden van de C.D.A.-fractie, zij vermeld dat het binnenkort bij de Kamer in te dienen wetsontwerp een regeling bevat met terugwerkende kracht tot de dag van of tot vrij kort na de dag van indiening bij de Kamer.

De leden van de S.G.P.-fractie merken op dat ten aanzien van de verschuiving van WIR-gelden naar gerichte maatregelen de kern van de kwestie ligt in de vraag wie de verantwoordelijkheid draagt. Door de vorengenoemde verschuiving zou de beslissingsruimte voor het bedrijfsleven worden ingeperkt. Van ons werd een nadere uiteenzetting hieromtrent gevraagd. Onze zienswijze is dat zowel het WIR-instrument als het gerichte uitgavenbeleid de bevordering (en niet het afdwingen) beoogt van door het bedrijfsleven te nemen beslissingen die leiden tot een versterking van de structuur van het bedrijfsleven. Daarmee blijft bij beide instrumenten in essentie de beleidsruimte voor het bedrijfsleven intact.

Eventuele voorwaarden waaronder overheidsmiddelen worden verstrekt, strekken slechts tot een maatschappelijk doelmatige besteding van de gelden en hebben niet tot doel de beleidsruimte voor de betreffende onderneming wezenlijk aan te tasten. Bovendien leeft bij ons wel degelijk het besef dat indien een ontwikkeling naar door het bedrijfsleven als knellend ervaren voorwaarden zou plaatsvinden, de effectiviteit van de instrumenten zou verminderen als gevolg van een verminderd beroep van het bedrijfsleven op de instrumenten.

De verliescompensatie

Wij hebben kennis genomen van de teleurstelling van de leden van de C.D.A.-fractie over het in de memorie van antwoord neergelegde resultaat van onze nadere overweging van de vraag of de tijdelijke verlenging van de termijnen van verliescompensatie moet worden gehandhaafd.

De argumenten welke deze leden nader aanvoeren voor verruiming van de verliescompensatie berusten naar onze mening echter op een misverstand. Zo de energiecrisis – welke eind 1973 aanving – reeds in 1973 tot verliezen heeft geleid en deze verliezen niet met winsten over 1972 of over 1974 en volgende jaren zijn gecompenseerd, is er thans nog geen aanleiding voor deze verliezen tot verdere maatregelen te besluiten. Voor verliezen over 1973 geldt immers reeds een tot acht jaren verruimde termijn voor de voorwaartse verliescompensatie. Deze verliezen zijn daardoor tot en met 1981 compensabel. In het meer voor de hand liggende geval dat de verliezen pas in 1974 zijn opgetreden, zijn deze verliezen tot en met 1982 vatbaar voor compensatie. Een verdere verlenging van de termijn van de voorwaartse verliescompensatie behoeft derhalve – zo daartoe al zou moeten worden overgegaan; in de memorie van antwoord is opgemerkt dat een verdere verlenging van de termijn niet voor de hand ligt – thans nog niet aan de orde te komen. Ook de voor 1980 voorziene stijging van de arbeidsinkomensquote – welke stijging genoemde leden naar voren brengen – zal, indien deze tot verliezen leidt – hetgeen overigens nog zal moeten blijken – pas in de toekomst tot problemen van niet-compensabel zijn leiden en wel na 1986. De voorwaartse verliescompensatie voor verliezen over 1980 strekt zich immers uit tot en met 1986. Het geheel overziende menen wij dat de bezorgdheid van de leden van de C.D.A.-fractie met betrekking tot het niet tot compensatie komen van verliezen prematuur is.

De opmerking van de leden van de V.V.D.-fractie met betrekking tot de verliescompensatie hebben wij zo begrepen, dat zij nog eens pleiten voor een onbeperkte voorwaartse verliescompensatie voor verliezen over de jaren 1973 tot en met 1979 en voorts ten aanzien van verliezen vanaf 1980 voor een achterwaartse verliescompensatie van twee jaren en een voorwaartse verliescompensatie van acht jaren. Op grond van de in de memorie van antwoord weergegeven overwegingen zijn wij van mening dat er geen aanleiding is voor een onbeperkte verliescompensatie. Eveneens is in die memorie aangegeven dat voor het jaar 1980 een verruiming van de termijnen van de verliescompensatie niet voor de hand ligt.

Van de mededeling van deze leden dat zij bij de openbare behandeling op dit punt terugkomen hebben wij kennisgenomen.

Onvolledige gezinnen

Het verheugt ons dat de leden van C.D.A.-fractie ons erkentelijk zijn voor de toegezegde nota van wijzigingen op het wetsontwerp kinderbijslag derde fase (zitting 1979–1980 – 15 683) waarin een door de leden gesignaleerd knelpunt voor onvolledige gezinnen wordt weggenomen. Deze nota van wijzigingen is inmiddels ingediend.

Kostprijsverhogende heffingen: effect op gebruik

De leden van de P.v.d.A.-fractie informeren of zij de memorie van antwoord zo moesten begrijpen dat de Regering heeft besloten de motie-Terlouw (15 081, nr. 46) niet uit te voeren. Wij beantwoorden deze vraag ontkennend. Immers bij de opstelling van het belastingplan 1980 is voor zoveel zulks onder de gegeven omstandigheden, mede gelet op het uitvoeringsaspect, mogelijk was met het in die motie gevraagde rekening gehouden. Gevozen zij op het voorstel tot verhoging van de bijzondere verbruiksbelasting op personenauto's alsmede op de verhoging van de belasting op benzine, alcohol en tabaksprodukten.

De leden van de S.G.P.-fractie vragen op welke gronden de regering de verwachting baseert dat van de belastingverhogingen een remmende werking op het gebruik van de desbetreffende produkten zal uitgaan. In antwoord nr. 132 ter voorbereiding van de algemene beschouwingen (Zitting 1979–1980, 15 800, nr. 4) is opgemerkt dat uit de cijfers over de alcoholconsumptie per hoofd van de bevolking en de banderollestatistiek voor sigaretten en kerftabak afgeleid kan worden dat in het jaar waarin een accijnsverhoging plaats heeft een tijdelijke terugval in de consumptie optreedt, die voorafgegaan wordt door een piek in de afzet ten gevolge van anticipatie-aankopen. In de memories van antwoord betreffende wetsontwerpen 15 851 en 15 853 hebben wij – onder verwijzing naar antwoord nr. 175 – meegedeeld dat voor 1980 is uitgegaan van een geringere volumetoeneming dan het geval zou zijn geweest zonder accijnsverhoging; voor benzine mogen wij in dit verband verwijzen naar antwoord nr. 136. Een tegenstrijdigheid in deze antwoorden kunnen wij niet zien.

De Minister van Financiën,
F. H. J. J. Andriessen

De Staatssecretaris van Financiën,
A. Nooteboom